

Kirjasto ja tiedonintressit

Jussilainen, Maija, Kirjasto ja tiedonintressit. [The library and interests of knowledge]. Kirjastotiede ja informatiikka 3 (3): 67–71, 1984.

The goals of librarianship are discussed in the light of types of interests of knowledge *sensu* Habermas. The technical interest of knowledge is seen as a contracted form of librarianship whereas the hermeneutic-emancipatory interest of knowledge leads to a broad view of librarianship stressing cultural and educational functions of the library institution. The practical consequences of the two different lines of understanding librarianship on the development of librarian's profession are discussed briefly.

Address: University of Tampere, PB 607. SF-33101 Tampere

Kysymys kirjastotyön ja kirjastolaitoksen luonteesta on askarruttanut minua pitkään. Suomen Kirjastoseuran piirissä 1980-luvun alussa käyty keskustelu »Tieto perusoikeudeksi» -teemasta ja lähinnä Suomen Tieteellisen Kirjastoseuran ja Suomen Kirjallisuuspalvelun Seuran piirissä alkanut ja siitä myös yleisten kirjastojen puolelle laajentunut keskustelu tietohuollosta ovat olleet tämän »askarruksen» yksinä lähteinä. Toisina lähteinä ovat olleet kirjastolaitoksen eräiden nykyisten kehittämishankkeiden – atk-tietokantojen, yleisen suomalaisen asiasanaston ja koko sekundaari-informaation järjestelmän – toteutustapa.

Yleisten kirjastojen tehtävä on Suomen yleisten kirjastojen alkuajoista lähtien liitetty tavalla tai toisella sivistystehtävään – kirjasto on ymmärretty sivistyslaitokseksi. Tämä on ilmaistu sekä ohjelmallisissa kirjoituksissa että komiteanmietinnöissä ja laeissa. Mm. nykyisin voimassa olevan kirjastolain mukaan yleisen kirjaston tehtävä on edistää yleistä luku- ja sivistysharrastusta.¹

Huolimatta siitä, että sivistystehtävä on mainittu, on varsin vähän pohdittu sitä, mitä

kirjaston sivistyslaitosluonne tarkoittaa. Keskustelu kirjastolaitoksen ja kirjastotyön luonteesta on kuitenkin taas viriämässä: tämän pohdiskelun ilmentymiä ovat mm. keskustelu kirjastotieteen ja filosofian suhteesta (Kauppi 1982), luokituksesta kirjastotyön metodina (Suominen 1983, 1984), ja informatiikan historiasta (Laaksovirta 1983).

Tiedonintressit

Kirjastotyön luonnetta analysoitaessa on Jürgen Habermasin tiedonintressin käsite varsin käyttökelpoinen. Habermas (1968, 1975) on kehittänyt tiedonintressin käsitteen kuvaamaan tutkimustoimintaa ohjaavia intressejä, mutta ne soveltuvat mielestäni hyvin kuvaamaan myös erilaisia kirjastotyön intressejä.

Habermasin tiedonintressit on monesti (ks. esim. Lesche 1976, 174, Niiniluoto 1980, 72, Töttö 1982, 185) esitetty hieman toisistaan poikkeavien kaavioiden muodossa, alla oma yhdistelmäni edellisistä.

VÄLINEET	TOIMINTA	TIEDONINTRESSI	TIETOTYYPPI	TUTKIMUSTYYPPI
Työ	Instrumetaalinen	Tekninen	Informaatio	Empiiris-analyttiset tieteet
Kieli	Kommunikatiivinen	Hermeneuttinen	Tulkinta	Historiallis-hermeneuttiset tieteet
Valta	Emansipatorinen	Emansipatorinen	Kritiikki	Kriittinen ihmistiede, erityisesti psykoanalyysi

Työ, kieli ja valta ovat keinoja, joiden avulla yhteiskunnan ja ihmiskunnan olemassaoloa ja jatkuvuutta pidetään yllä. »Työ» merkitsee fyysisen ja sosiaalisen ympäristön manipulaatiota ja kontrollia, myös ihmisen itsensä manipulaatiota hänen pyrkiessään sopeutumaan välittömään ympäristöönsä. »Työhön» liittyy objektien kontrolli, jossa korostuu informaation hankinnan merkitys: menestyksellinen käytäntö on mahdollista vain, jos se perustuu oikealle tiedolle luonnon lainalaisuuksista. »Työn» välinettä vastaa tekninen tiedonintressi, joka motivoi ja ohjaa toimintaa, jonka tavoitteena on informaatio-tyypin tiedon hankkiminen luonnon objektiivisista ja objektivoitavista prosesseista sekä tekniikan tarvitsemien tietojen ja työvälineiden kehittäminen. Empiiris-analyttiset tieteet, tyyppiesimerkkeinä sellaiset luonnon- ja käyttäytymistieteiden traditiot, jotka perustuvat positivistiseen tiedekuvaan, vastaavat tätä tiedonintressiä. Tieteenfilosofisista traditioista looginen empirismi (positivismi) vastaa tätä tiedonintressiä.

»Kielen» välineellä tarkoitetaan perinteen ja kulttuurin välittymistä sekä aikaisempien että nykyisten sukupolvien kesken tekosten, tekstien, kulttuurituotteiden ja elämäntyylien suhteen. Hermeneutiikan keskeisiä ajatuksia on ihmisen itseymmärryksen lisääntyminen, mikä on dialektisessa suhteessa toisten ihmisten ymmärtämisen lisääntymiseen. Kielen välinettä vastaava toiminnan tyyppi on kommunikatiivinen, sen tavoitteena on yhteisymmärrys. Hermeneuttista tiedonintressiä vastaava tieto- ja tutkimustyyppi on tulkinta. Vastaavat tieteenhaarat ovat historiallis-hermeneuttisia tieteitä.

Emansipatorinen tiedonintressi on läheisessä yhteydessä hermeneuttiseen tiedonintressiin. Välineenä on oman elämän hallinta ja ohjaus, autonomia, erityisesti yhteydessään päämääriä ja arvoja koskeviin kannanottoihin. Emansipatorisessa tiedonintressissä on kysymys tiedon avulla tapahtuvasta vapautumisesta riippuvuudesta yhteiskunnan ja

historian kvasinaturalistisista lainalaisuuksista (ns. toisesta luonnosta). Tieto- ja tutkimustyyppi on kritiikki ja itsereflektio, joiden avulla on mahdollista vapautua em. riippuvuuksista ja kypsyä täyteen ihmisyyteen. Emansipatorista tiedonintressiä vastaa kriittinen ihmistiede, josta esimerkkinä on aito psykoanalyysi (erotuksena terapeutisesta tai lääketieteellisestä psykoanalyysistä, jonka tehtävänä on sopeuttaminen, ei emansipatio). (Habermas 1968, 236–238, Habermas 1975, 123–140; ks. myös Lesche 1976, 174–175, Radnitzky 1970 II, 5–7, Töttö 1982, 183–188).

Kirjastotyö ja tiedonintressit

Teesini on, että nykyisin on olemassa varsin voimakas trendi liittää kirjastotyö teknisen tiedonintressin ja vain sen palvelukseen – siis teknisen tiedonintressin, joka liittyy työhön, ympäristön kontrollista nousevaan informaation tarpeeseen ja siten informaatio-tyypiseen tietoon.

Tässä ei ole vain eikä edes ensisijaisesti kysymys siitä, että yhä huomattavampi osa kirjastotyöstä (informaatiopalvelu sen osana) kytkeytyy työ- ja tuotantoelämän palvelukseen. Kirjastolaitoksen kytkeytyminen työelämän palvelukseen ilmenee mm. tiedontarvetutkimuksessa ja sen voimakkaassa painotumisessa ammatissa (sisältäen tutkimusammatit) tarvittavan tiedon tarpeen tutkimukseen, erilaisten eksperttijärjestelmien kehittämisessä jne.² Toinen ilmaisija on se, että kirjastolaitoksen olemassaoloa ja hyödyllisyyttä perustellaan kasvavassa määrin sillä, että yhteiskuntamme on muuttunut informaatioyhteiskunnaksi ja että taloudellinen edistys edellyttää informaatiota, jota kirjasto osaltaan välittää. Kirjaston olemassaoloa perustellaan siis taloudellisilla hyötynäkökohdilla. (Ks. esim. Tieteellisen informoinnin ... 1978).

Siinä, että talouselämä ymmärtää kirjastolaitoksen hyödyllisyyden itselleen, ei ole mitään moitittavaa. Työ- ja talouselämä, julkinen hallinto jne, voisivat epäilemättä panostaa nykyistä enemmänkin – omaksi hyödykseen – kirjastolaitokseen. Sen sijaan valitettavaa on, jos kirjastolaitoksen olemassaoloa ja resurssien tarvetta perustellaan *yksinomaan* taloudellisilla seikoilla, kirjaston humanistinen tehtävä unohtaan: ihmisen kehitys on päämäärä, jolla on itsearvo; kirjat ja kirjastot voivat olla tämän kehityksen välineitä (vrt. Kauppi 1982, 56).

En kuitenkaan tarkoita kirjastotyön yhteyksillä tekniseen tiedonintressiin kirjastolaitoksen asettumista työ- ja tuotantolämän palvelukseen – joskin näillä on selvä yhteys toisiinsa. Viitataan siihen tapaan, jolla kirjastolaitos ymmärtää luonteensa. Rajoituuko kirjastolaitos vain informaatiotyypin tiedon välittäjäksi, vai käsittääkö se myös tulkinnan ja kritiikin toiminta-alueeseensa kuuluvaksi? Ymmärtääkö kirjastolaitos itsensä vain informaation välittäjäksi vai pitääkö se itsellään myös tradition (kulttuurin) välittämisen tehtävän ja ihmisen emansipaation edistämisen tehtävään?

Oppimista vai ongelmaratkaisua?

Asiaa voi valottaa myös käsitteiden »oppiminen» ja »ongelmanratkaisu» avulla. Liitetäänkö kirjastolaitoksen luonteen määrittely käsitteeseen »oppiminen» vai käsitteeseen »ongelmanratkaisu»?³

Ongelmanratkaisu on tulossa yhä useammin kirjastotieteessä ja informatiikassa käytettäväksi käsitteeksi, erityisesti käsiteltäessä tiedonhankintaa ja tiedontarpeeseen liittyviä kysymyksiä.⁴

Mitä ongelmanratkaisulla tarkoitetaan? Ensin, mitä on »ongelma»? Ongelman perusominaisuudeksi voidaan kuvata:

- halu saavuttaa jokin *tavoite*,
  - keinot, joita käyttäen tavoitteeseen pyritään, sekä
  - epätietoisuus siitä, millä keinoilla (keinojen yhdistelmällä) haluttu tavoite voidaan saavuttaa.
- Ongelman ratkaiseminen taas merkitsee tuotosta korostaen
- tien löytämistä ulos vaikeudesta, yli tavoitteen saavuttamisen tiellä olevien tiedollisten kuilujen, ja
  - haluttuun tavoitteeseen johtavien toimintojen löytämistä. (Eloranta 1974, 25–26).

Ongelmankäsittelyn tutkimisen keskeisenä tavoitteena on tehokkaan ongelmankäsitteilytoiminnan edistäminen (Eloranta 1974, 11). Ongelmanratkaisu liittyy instrumentalistiseen toimintaan. Tätä kuvastaa se, että ongelmankäsittelyteoreetikot ovat esittäneet absoluuttisen totuuden etsimisen sijaan *käyttökelpoisen* totuuden etsimistä. Tieto voi olla ratkaisun löytymisen kannalta tarkoituksenmukaista, vaikka se ei olisikaan ehdottoman pätevää. (Eloranta 1974, 86).

»Ongelmanratkaisun» ja »oppimisen» eroa kuvastanee lausuma: ongelmankäsittelyn tavoitteena on ongelman ratkaiseminen, oppimisen tavoitteena on asian ymmärtäminen. Ongelmanratkaisu on »tässä ja nyt» tapahtuvaa, oppiminen on pitkäjänteinen prosessi. Kirjastotyön liittäminen käsitteeseen »ongelmanratkaisu» tai sen liittäminen käsitteeseen »oppiminen» edustavat kahta erilaista ajattelutapaa, voisipa sanoa: kahta erilaista kulttuuria, teknistä ja humanistista.

Ymmärtämisen ja oppimisen käsitteet liittyvät kiinteästi hermeneuttiseen perinteeseen. Hermeneuttisen käsityksen mukaan tiedon kehittyminen on oppimisprosessin kaltainen: tiedon kehittyminen on loppumaton prosessi, jossa esiyymmärryksemme syvenee ja rikastuu ymmärrykseksi, joka taas toimii esiyymmärryksenä vielä paremmalle ymmärtämiselle.

Tiedon kehittyminen ei välttämättä ala ongelmasta, vaan yhtä hyvin esim. ihmettelystä, uteliaisuudesta tai intohimosta tietää.

Oppimisesta on olemassa monia eri teorioita. Hermeneuttis-emansipaatorisen tiedonintressin kanssa saman suuntainen oppimisen teoria on psykologiseen toiminnan teoriaan perustuva oppimistoiminnan teoria, jota Yrjö Engeström (1983) on Suomessa kehitellyt. Oppiminen on tämän teorian mukaan toimintaa, jolla on erityinen kohde: »käsitykset, teorit, mallit todellisuudesta, mutta eivät sellaisinaan, »valmiina», vaan yhteydessä syntyynsä ja käyttöönsä, toiminnallisessa merkityksessään» (Engeström 1983, 130).

Engeström toteaa, ettei oppimistoiminnan kohteen erityislaatu ole ongelmaton. »Yhtäältä on luontevaa ajatella, että oppimistoiminnan kohde on ihmiskunnan kokoama tietovaranto. Toisaalta on yhtä luontevaa ajatella, että oppimistoiminnan erityinen kohde on oppiva subjekti itse: oppimistoiminta eroaa muista toiminnoista siinä, että se tähtää sub-

jektin itsensä muovaamiseen ja pitää ulkomaailman esineiden muovaamista vain tämän tehtävän välikappaleina. Voidaan esittää kolmaskin kanta, jonka mukaan oppimistointa täytyy käsittää produktiivisena, ulkomaailmaa muokkaavana prosessina, jonka kohteena ovat viime kädessä reaaliset esineet ja yhteiskunnalliset suhteet.» Engström toteaa, että nämä kannat sisältävät osatotuuden oppimistoiminnan kohteesta, mutta että ne johtavat ratkaisuun vasta keskinäisyhteyteensä asetettuina ja ylitettyinä. (emt, 130–131).

Tällainen oppimisen käsite yhdistyy hermeneuttiseen ja emansipatoriseen intressiin: oppimistoiminnan tavoitteena on tradition välittyminen sekä ihmisen itsensä ja maailman ymmärtäminen ja kehittäminen niin että ihminen käsittää teoreettisesti ja hallitsee käytännöllisesti toimintaansa (ks. emt, 133).

Kirjastonhoitajan ammattikuva

Millaisia käytännöllisiä seuraamuksia kirjastolaitokselle sitten on, jos se rajoittuu vain tekniseen tiedonintressiin ja ongelmanratkaisuprosessissa avustamiseen tai jos se ymmärtää tehtävänsä laajemmin, liittyneenä hermeneuttis-emansipatoriseen tiedonintressiin ja oppimisen edistämiseen? Korostettakoon, etteivät nämä intressit ole toisiaan pois sulkevia; kysymys on siitä, että tekninen tiedonintressi edustaa kapea-alaisempaa kirjastotyön muotoa. Hermeneuttis-emansipatorinen intressi voi pitää sisällään myös teknisen tiedonintressin, kuitenkin niin, että tekninen intressi on alistainen hermeneuttis-emansipatoriselle intressille.

Käsitykseni on, että jos tekninen tiedonintressi saa hallitsevan aseman kirjastotyössä, se merkitsee perinteisen sivistyslaitoksen luonteen muuttumista ja sivistystehtävän murtumista.

Kirjastotyön »sivistystraditioon», siis siihen traditioon, joka ymmärtää kirjastolaitoksen sivistyslaitokseksi, liittyy keskeisesti Uno Saarnion nimi. Uno Saarnio varoitti vuonna 1945 ilmestyneessä artikkelissaan »Opiskelu ja kirjasto» sekoittamasta käsitteellisesti toisiinsa ammattiin tähtävää opiskelua ja »kehitysviettiin» perustuvaa amatööriopiskelua. Vaikka nämä opiskelun lajit esiintyvät samassa yksilössä yhtyneinä, ne on pidettävä käsitteellisesti erillään, jottei kumpikaan niistä jäisi huomiota vaille ja jottei niistä kummastakaan tulisi vain toisen korvike, jolloin niiden varsinaiset tehtävät jäisivät toteutumatta (Saarnio 1945, 75).

En tehne vääryyttä Saarniolle, jos rinnastan »ammattiopiskelun» ja teknisen tiedonintressin ja toisaalta »kehitysviettiin perustuvan amatööriopiskelun» ja hermeneuttis-emansipatorisen tiedonintressin.

Saarnion mukaan kirjastolla on oma kulttuuritehtävänsä, joka on ehkä kaikkein laajakantoisimpia kulttuuritehtäviä, mitä jokin laitos voi suorittaa. Kirjaston tehtävänä on »saada henkinen elämä (. . .) viiriämään jatkuvaan ja kehittyvään toimintaan mahdollisimman laajoissa piireissä» (ema, 74).

Saarnion artikkeli koskettelee vain yleistä kirjastoa, mutta haluan ulottaa ajatukset käsittämään myös tieteellisen kirjastolaitoksen.

Kirjaston sivistyslaitoksen luonne asettaa erityisiä vaatimuksia kirjastonhoitajille: kirjastonhoitajan on kyettävä herättämään, viritämään ja edistämään henkistä elämää, sivistystä.

Mutta miten? Saarnion sanoin: »(. . .) sivistystehtävä ei merkitse tietenkään sitä, että kirjastovirkailijan tulisi tuntea ja tietää miltei jokainen asia. (Kirjastonhoitajan) täytyy tuntea kaikki, vaikkei lähimainkaan jokaista asiaa. Tuntea kaikki asiat merkitsee sitä, että hänellä on hallussaan tärkein ja keskeisin seikka, mitä hän työtänsä varten tarvitsee: kokonaisnäkemys, moninaisuudessa vallitsevan ykseyden ymmärtäminen, (. . .)» (ema, 85).

Jos kirjasto ymmärretään sivistyslaitokseksi, kirjastonhoitaja ei voi olla pelkkä tekninen tiedon hakija, vaan hänen täytyy jatkuvasti pyrkiä ottamaan tieto sisällöllisesti haltuun. Erityisen merkittävä tämä aineiston sisällöllinen hallitseminen on yleisissä kirjastoissa, joissa asiakaskunnan enemmistö ei ole kirjastonhoitajaa tiedollisesti edistyneempää. Tieteellisissä kirjastoissa tilanne on toinen sekä kokoelmien laadun että käyttäjäkunnan asiantuntemuksen syvällisyyden suhteen. On selvää, että tässäkin kontekstissa kirjastolla on sivistysluonne, mutta on kysyttävä, miten tuota sivistysluonnetta toteutetaan toiminnallisesti.

Epäilemättä sivistysluonteen toteutuminen vaatisi nykyistä tiiviimpää yhteistyötä muun tiedeyhteisön kanssa – hankintojen, aineiston järjestämisen, sekundaari-informaation (erityisesti tieteellisten katsausten) tuottamisen, näyttelyjen tekemisen suhteen, ja erityisesti kirjastonkäytön opetuksessa, jossa on keskeisesti kysymys tieteellisen tradition välittämisestä uusille opiskelijapolville.

Aikanaan tieteellisten kirjastojen kirjastonhoitajat olivat parhaimmillaan tiedemie-

hiä, filosofeja, jotka hallitsivat aikansa tieteellisen tiedon – tunnettuina esimerkkeinä Leibniz, Lessing, Wilhelm von Humboldt (ks. esim. Humphreys 1983). Nykyään on mahdollista, että kirjastonhoitaja voisi hallita koko tiedon universumin (jos se lie koskaan ollut mahdollista), mutta kenties »kollektiivinen kirjastonhoitaja» – kirjastolaitos yhdessä muun tiedeyhteisön kanssa voisi tehdä sen tai ainakin pyrkiä siihen suuntaan.

Hyväksytty julkaistavaksi 10. 9. 1984.

Huomautukset

¹ Tieteellisten kirjastojen osalta tällaista yleistä tehtävänmäärittelyä tai luonnehdintaa ei säädöksissä yleensä ole. Tyypillinen on Tampereen yliopiston kirjaston johtosäännön tehtävänmäärittely: »Kirjaston tehtävänä on hankkia, järjestää ja asettaa käytettäväksi ensi sijaisesti Tampereen yliopiston piirissä tapahtuvaa tutkimus- ja opetustyötä sekä opiskelua varten tarvittavaa koti- ja ulkomaista kirjallisuutta, käsikirjoituksia, mikro- ja muita jäljenteitä, äänilevyjä, ääninauhoja sekä tietokonekäyttöisiä tiedostoja. Kirjaston tehtävänä on myös antaa ohjausta kirjaston kirjallisuuden ja muiden kokoelmien käytössä, suorittaa informaatiopalvelua sekä toimia keskuskirjastona sille määrättyillä tieteenaloilla».

² Tiedontarvetutkimuksen painottuminen ammatissa tarvittavan tiedon tarpeen tutkimukseen johtuu epäilemättä myös tutkimusmetodisista syistä: »ammattillista tiedontarvetta» on helpompi tutkia kuin hyvin monitahoista ja vaikeasti jäsennettävissä olevaa »sivistyksellistä» tiedontarvetta.

³ Jotkut tutkijat, kuten esim. lähteenäni käyttämäni Kari T. Eloranta, suosivat termiä »ongelmankäsittely» termin »ongelmanratkaisu» sijasta halutessaan korostaa käsittelyprosessia ja siihen liittyviä näkökulmia lopputuloksen sijasta. Käytän tässä kuitenkin yleisemmin käytettyä käsitettä ongelmanratkaisu, koska minä puolestani haluan korostaa prosessin tavoitetta, joka on ongelman ratkaiseminen.

⁴ Yhtenä osoituksena tästä on keväällä 1984 järjestetty pohjoismainen seminaari »Kirjasto ongelmanratkaisuprosessissa». Pääteemoja seminaarissa olivat tiedonvälittäjän älylliset prosessit (kognitiivinen psykologia), tietokoneohjelmisto ongelmanratkaisun apuna (keinotekoinen äly), ihmisen ja koneen kieli (lingvistiikka/tietojenkäsittelyoppi), työn järjestäminen ja tiedonhalu (työpsykologia) ja tiedonhakukäyttäytyminen organisaatiossa, aineisto julkaistu *Social Science Information Studies*, Vol. 4 Nos 2&3 April/July 1984, Special Issue, Seminar on The Psychological Aspects of Information Searching.

Lähteet

- Engeström, Yrjö, Oppimistoiminta ja opetustyö. Tutkijaliitto, Hki, 1983. (Julkaisusarja 24).
- Eloranta, Kari T, Heuristiikat ja heuristisuus. Tampereen yliopisto, Tampere, 1974.
- Habermas, Jürgen, Erkenntnis und Interesse. Suhrkamp, Frankfurt am Main, 1968.
- Habermas, Jürgen, Tieto ja intressi. Teoksessa: Yhteiskuntatieteiden filosofiset perusteet. I. Toim. Raimo Tuomela, Ilkka Patoluoto. Gaudeamus, Hki, 1976, s. 118–141. Alkuperäisjulkaisu: Technik und Wissenschaft als Ideologi. Frankfurt am Main, 1968.
- Humphreys, K. W., Kirjastotieteen kehitys kirjastohistorian näkökulmasta. Kirjastotiede ja informatiikka 2(3): 65–68, 1983.
- Kauppi, Raili, Kirjastotiede ja filosofia. Kirjastotiede ja informatiikka 1(3): 54–57, 1982.
- Laaksovirta, Tuula H., Informatiikan kaksi historiaa. Kirjastotiede ja informatiikka 2(4): 100–105, 1983.
- Lesche, Carl, Psykoterapian tieteenteoria. Teoksessa: Yhteiskuntatieteiden filosofiset perusteet. II. Toim. Raimo Tuomela, Ilkka Patoluoto. Gaudeamus, Hki, 1976, s. 163–188. Alkuperäisjulkaisu: Vetenskapsteoretiska synpunkter på psykoterapi. Nordisk psykiatrisk tidskrift 26: 59–79, 1972.
- Niiniluoto, Ilkka, Johdatus tieteenfilosofiaan. Ota-va, Hki, 1980.
- Radnitzky, Gerard, Contemporary schools of metascience. II. Akademiförlaget, Göteborg, 1970.
- Saarnio, Uno, Opiskelu ja kirjasto. Teoksessa: Vapaa kansansivistystyö IV. Kansansivistysopillisen yhdistyksen vuosikirja. Hki, 1945. s. 74–98.
- Suominen, Vesa: Luokitus kirjastotyön metodina. Kirjastotiede ja informatiikka 2(3): 75–78, 1983.
- Suominen, Vesa, Luokitusopas ja vaihtoehtoiset luokitusperusteet. Tampereen yliopisto, Tampere, 1984. (Kirjastotieteen ja informatiikan laitoksen tutkimuksia 17).
- Tieteellisen informoinnin neuvoston III mietintö. Komiteamietintö 1978, 53. Valtioneuvosto, Hki, 1978.
- Töttö, Pertti, Yhteiskuntatiede ja toiminta. Tampereen yliopisto, Tampere, 1982. (Yhteiskuntatieteiden tutkimuslaitos, Sarja A: 55/1982).